

Sygn. akt I ACa 522/12

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 15 listopada 2012 r.

Sąd Apelacyjny w Lublinie, I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący - Sędzia	SA Jolanta Terlecka
Sędzia:	SA Jerzy Nawrocki
Sędzia:	SO (del.) Elżbieta Koszel (spr.)
Protokolant	sekr.sądowy Dorota Kabala

po rozpoznaniu w dniu 15 listopada 2012 r. w Lublinie na rozprawie

sprawy z powództwa Apteki (...). D.I.R. G. w L.

przeciwko E. G.

o zapłatę

na skutek apelacji powoda od wyroku Sądu Okręgowego w Lublinie

z dnia 28 maja 2012 r., sygn. akt I C 268/11

uchyla zaskarżony wyrok i przekazuje sprawę do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu w Lublinie pozostawiając temu Sądowi rozstrzygnięcie o kosztach instancji odwoławczej.

I ACa 522/12

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 28 maja 2012r. Sąd Okręgowy w Lublinie oddalił powództwo Apteki (...). D. I R. G. z siedzibą w L. przeciwko E. G. o zapłatę kwoty 245 220 zł i zasądził od powódki na rzecz pozwanej 7 200 zł tytułem zwrotu kosztów procesu (nazwa spółki określona przez Sąd Apelacyjny jest zgodna z odpisem z KRS – k. 19).

Wspólnik powodowej spółki (...) w żądaniu pozwu wskazała, że pozwana bez należytego umocowania w imieniu spółki zawarła z R. G. umowy o świadczenie usług, co umożliwiło pobranie i nielegalne wyprowadzenie ze spółki przez R. G. kwoty dochodzonej pozwem w tej sprawie.

Sąd Okręgowy ustalił, że powodowa spółka działająca pod firmą Apteka (...). D. I R. G. powstała w wyniku przekształcenia spółki cywilnej (...) (zawartej dnia 26 maja 1997r.) na podstawie aneksu z dnia 5 marca 2001r. o

przekształceniu spółki cywilnej w spółkę jawną w trybie art. 26 § 4 k.s.h. Wspólnikami powodowej spółki są M. G. (poprzednie imię i nazwisko – D. G.) i R. G..

Od 31 sierpnia 1996r. do chwili obecnej pozwana E. G. pełni funkcję kierownika apteki w L. przy ul. (...). W imieniu spółki umowę o pracę z pozwaną zawarł R. G..

Uchwałą z dnia 7 marca 2002r. wspólnicy powodowej spółki przyjęli tekst jednolity umowy spółki jawnej działającej pod firmą Apteka (...). D. I R. G.. Stosownie do zapisu § 8 ust.1 tej umowy, każdy wspólnik jest uprawniony i zobowiązany do prowadzenia spraw spółki w zakresie nieprzekraczającym czynności zwykłego zarządu. Do czynności przekraczających zwykły zarząd konieczna jest zgodna uchwała wszystkich wspólników. Na mocy § 8 ust. 3 umowy, czynności rozporządzające i zobowiązujące w wysokości przekraczającej 200 000 zł nie należą do zakresu zwykłych czynności spółki, a zgodnie z § 9 prawo reprezentowania spółki przysługuje każdemu wspólnikowi.

Na przełomie lat 2004/2005 w funkcjonowaniu spółki Apteka (...). I R. G. pojawił się konflikt pomiędzy wspólnikami. Jego podłożem były złe relacje osobiste między małżonkami G.. Problemy rodzinne odbijały się na działalności gospodarczej, którą małżonkowie G. prowadzili w branży farmaceutycznej wspólnie i odrębnie w różnych formach organizacyjnych. W styczniu 2003r. małżonkowie G. ustnie uzgodnili podział działalności prowadzonej w ramach wspólnych przedsiębiorstw. W jego wyniku R. G. miał zajmować się sprzedażą detaliczną, zaś jego małżonka – sprzedażą hurtową leków. O podziale kompetencji poinformowana została kierowniczka apteki – pozwana E. G. oraz prowadząca księgowość J. H.. Początkowo małżonkowie G. respektowali poczynione ustalenia. Z czasem M. G. zaczęła domagać się wglądu do dokumentów i podjęła czynności mające na celu nadzór nad sposobem prowadzenia działalności. Wobec narastającego konfliktu M. G. wniosła do Sądu Rejonowego w Lublinie pozew o rozwiązanie umowy spółki. Od 2005r. M. G. zaprzestała podpisywania jakichkolwiek dokumentów dotyczących spółki, w tym sprawozdań do Sądu Rejestrowego.

W dniu 1 stycznia 2005r. między firmą Usługi (...) z siedzibą w L. reprezentowaną przez właściciela R. G. jako zleceniobiorcą a kierownikiem apteki (...). D. I R. G. została zawarta, na okres 10 lat, umowa o świadczenie usług. Przedmiotem tej umowy było – stosownie do § 1 umowy – świadczenie usług przez firmę Usługi (...) z siedzibą w L. w zakresie m. in. planowania i koordynacji zakupów strategicznych, doradztwa w zakresie efektywności finansowej apteki, opracowania i wdrażania strategii marketingowej, analizy rynku farmaceutycznego, organizacji kursów i szkoleń, obsługi rozliczeń bankowych. Wynagrodzenie ustalono ryczałtowo na kwotę 5 000 zł netto miesięcznie. Na tej podstawie R. G. wystawiał faktury na rzecz spółki i zostały one zapłacone. W dniu 1 maja 2007r. strony zawarły aneks do umowy o świadczenie usług z dnia 1 stycznia 2005r., mocą którego podwyższono wynagrodzenie za świadczone usługi na kwotę 6 500 zł netto miesięcznie. O zawarciu umowy o świadczenie usług i aneksu do tej umowy wspólnik M. G. nie była poinformowana, a wiadomość o tych zdarzeniach powzięła dopiero w dniu 27 grudnia 2010r. W piśmie datowanym 8 stycznia 2011r. skierowanym do R. G. i E. G., M. G. zawiadomiła, że odmawia potwierdzenia dokonanych czynności prawnych w postaci zawarcia umowy o świadczenie usług oraz aneksu. Pozwana wielokrotnie zawierała w imieniu powodowej spółki umowy z różnymi podmiotami, na ustne polecenie pracodawcy. Do chwili obecnej pozwana pełni funkcję kierownika apteki w L. przy ul. (...). Apteka przynosi znaczne zyski, jej obroty wzrastają.

Przed Sądem Rejonowym w Lublinie VIII Wydział Gospodarczy w dalszym ciągu toczy się postępowanie z powództwa M. G. o rozwiązanie powodowej spółki.

Taki stan faktyczny Sąd Okręgowy ustalił na podstawie dowodów, w postaci zgromadzonych w sprawie dokumentów i wyjaśnień stron, które zdaniem Sądu w zupełności wystarczyły do ustalenia opisanego stanu faktycznego, gdyż co do zasady był między stronami bezsporny. Różnice odnośnie tych dowodów sprowadzały się jedynie do ocen, w szczególności, czy działanie pozwanej E. G. polegające na zawarciu w imieniu powodowej spółki z R. G. umowy o świadczenie usług z dnia 1 stycznia 2005r. oraz aneksu do niej dnia 1 maja 2007r. mieściło się w granicach obowiązującego porządku prawnego, czy też było bezprawne i doprowadziło w konsekwencji powodową spółkę do szkody. Elementy ocenne Sąd I instancji pominął przy dokonywaniu ustaleń faktycznych.

Na podstawie powyższych ustaleń Sąd Okręgowy uznał powództwo jako bezzasadne, **po dokonaniu następującej oceny prawnej.**

Odnosząc się do podnoszonego przez pozwaną zarzutu prowadzenia sprawy w niewłaściwym trybie (zdaniem pozwanej niniejsza sprawa ma charakter sprawy z zakresu prawa pracy i jako taka powinna być rozpatrywana przez Sąd Pracy) Sąd I instancji podniósł, że E. G. od dnia 31 sierpnia 1996r. do chwili obecnej pełni funkcję kierownika apteki. Zakres czynności kierownika apteki jest wyznaczony przez art. 88 ust. 5 ustawy z dnia 6 września 2001r. - Prawo farmaceutyczne (Dz. U. z 2008r., Nr 45, poz. 271 – tekst jedn. ze zm.), zgodnie z którym do zadań kierownika apteki należy organizacja pracy w aptece polegająca m. in. na przyjmowaniu, wydawaniu, przechowywaniu i identyfikacji produktów leczniczych i wyrobów medycznych, prawidłowym sporządzaniu leków recepturowych i leków aptecznych, nadzór nad praktykami studenckimi oraz praktykami techników farmaceutycznych, przekazywanie Prezesowi Urzędu informacji o niepożądanym działaniu produktu leczniczego lub wyrobu medycznego, przekazywanie organom Inspekcji Farmaceutycznej informacji o podejrzeniu lub stwierdzeniu, że dany produkt leczniczy nie odpowiada ustalonym dla niego wymaganiom jakościowym, zakup produktów leczniczych wyłącznie od podmiotów posiadających zezwolenie na prowadzenie hurtowni farmaceutycznej oraz ich wydawanie, zakup środków spożywczych specjalnego przeznaczenia żywieniowego oraz wyrobów medycznych, w stosunku do których wydano decyzje o objęciu refundacją, wyłącznie od podmiotów posiadających zezwolenie na prowadzenie hurtowni farmaceutycznej oraz ich wydawanie, prowadzenie ewidencji zatrudnionych w aptece osób, przekazywanie okręgowym izbom aptekarskim danych niezbędnych do prowadzenia rejestru farmaceutów przewidzianego ustawą o izbach aptekarskich, wstrzymywanie lub wycofywanie z obrotu i stosowania produktów leczniczych po uzyskaniu decyzji właściwego organu oraz wyłączne reprezentowanie apteki względem podmiotu zobowiązanego do finansowania świadczeń ze środków publicznych w zakresie zadań realizowanych na podstawie przepisów ustawy z dnia 12 maja 2011r. o refundacji leków, środków spożywczych specjalnego przeznaczenia żywieniowego oraz wyrobów medycznych. Jak wynika z przepisu art. 88 ust. 5 ustawy Prawo farmaceutyczne reprezentowanie spółki przez kierownika apteki przy podpisywaniu przez spółkę umów nie należy do zadań ustawowo określonych w tym przepisie. To z kolei oznacza, że ewentualna odpowiedzialność pozwanej nie może być rozpatrywana jako odpowiedzialność pracownika za szkodę wyrządzoną pracodawcy uregulowaną w przepisach Kodeksu pracy, tylko na podstawie przepisów Kodeksu cywilnego.

Stosownie do art. 476 § 1 pkt 1 k.p.c. przez sprawy z zakresu prawa pracy rozumie się sprawy o roszczenia ze stosunku pracy lub z nim związane. Tego rodzaju sprawą nie jest sprawa wytoczona przez powodową spółkę przeciwko pozwanej E. G..

Zawieranie przez pozwaną umów w imieniu powodowej spółki nie wynikało z jej obowiązków pracowniczych, bowiem nie mieściło się w katalogu obowiązków pracowniczych wynikających z przepisów prawa farmaceutycznego, zaś było wynikiem zadań zleconych ustnie przez jej pracodawcę. Żaden przepis prawa nie wskazuje, iż pracownikowi na stanowisku kierownika apteki nie można zlecić innych czynności niż te wynikające z prawa farmaceutycznego. Ponadto pozwana nie posiadała zakresu obowiązków na piśmie, co dodatkowo świadczy o tym, iż obowiązywały ją regulacje prawa farmaceutycznego oraz ustalenia z pracodawcą.

Jednak sam fakt podpisania przez pozwaną w imieniu spółki umowy oraz zapłaty przez spółkę za świadczone jej usługi przez podmiot gospodarczy nie stanowi dowodu na szkodę i jej wysokość, ani tym bardziej na odpowiedzialność pozwanej z art. 415 k.c.

Zdaniem Sądu Okręgowego bezspornym jest, że pozwana E. G. zawarła w imieniu powodowej spółki umowę o świadczenie usług z dnia 1 stycznia 2005r. oraz aneks do tej umowy z dnia 1 maja 2007r. jako kierownik apteki, co jasno wynika z treści komparycji umowy oraz pieczętek. Postępowanie dowodowe wykazało, że pozwana wielokrotnie zawierała w imieniu powodowej spółki umowy z różnymi podmiotami. Czyniła to na mocy ustnego polecenia i pełnomocnictwa swojego pracodawcy. Pozwana zawierała z woli współników wiele innych umów w imieniu powodowej spółki, a jej działania nigdy nie były kwestionowane przez spółkę w żadnym aspekcie, w tym pod względem uprawnienia do jej reprezentacji, która wynikała z woli pracodawcy (spółki). Umocowanie pozwanej wynikało z woli

wspólników do zawierania umów w imieniu spółki. M. G. nie kwestionowała nigdy żadnej innej umowy zawartej w imieniu spółki przez pozwaną poza sporną umową. Świadczy to, zdaniem Sądu Okręgowego, o tym, że pomiędzy pozwaną a pracodawcą istniał stosunek pełnomocnictwa do zawierania umów w imieniu powodowej spółki, w zakresie zawierania umów. Czynności pozwanej miały swoje źródło w pełnomocnictwie pracodawcy (jednego ze wspólników powodowej spółki) do ich dokonania. Istotą spółki osobowej jest współpraca polegająca na wzajemnym zaufaniu i poczuciu solidarności wspólników. Wyrazem tak pojmowanej regulacji jest w stosunkach wewnętrznych spółki jawnej wymagana z mocy art. 43 k.s.h. zgoda wszystkich wspólników, w tym także wspólników wyłączonych od prowadzenia spraw spółki w sprawach przekraczających zakres zwykłych czynności spółki. Zgodnie z art. 39 § 1 i 2 k.s.h. w stosunkach między wspólnikami każdy wspólnik ma prawo i obowiązek prowadzenia spraw spółki oraz każdy wspólnik może bez uprzedniej uchwały wspólników prowadzić sprawy nieprzekraczające zakresu zwykłych czynności spółki. Jednocześnie stosownie do zapisu § 8 ust.1 uchwały powodowej spółki Apteka (...). D.I R. G., każdy wspólnik jest uprawniony i zobowiązany do prowadzenia spraw spółki w zakresie nieprzekraczającym czynności zwykłego zarządu. Do czynności przekraczających zwykły zarząd konieczna jest zgodna uchwała wszystkich wspólników (ust. 2 § 8 uchwały). Na mocy zaś § 8 ust. 3 uchwały czynności rozporządzające i zobowiązujące w wysokości przekraczającej 200 000 zł nie należą do zakresu zwykłych czynności spółki. Zgodnie z § 9 uchwały prawo reprezentowania spółki przysługuje każdemu wspólnikowi oddzielnie. Osoby upoważnione do działania w imieniu powodowej spółki wskazane zostały w dokumentach rejestrowych. Takimi osobami był R. G. oraz M. G..

Z powyższego Sąd Okręgowy wywiódł, że R. G. był uprawniony do umocowania pozwanej do dokonania czynności prawnej w postaci zawarcia w imieniu spółki przedmiotowej umowy. Nie można więc stwierdzić, że pozwana bez należytego umocowania w imieniu spółki zawarła z R. G. umowy o świadczenie usług. W ocenie Sądu I instancji fakt udzielenia przez R. G. pozwanej pełnomocnictwa do zawierania umów nie stanowi czynności przekraczającej zakres zwykłego zarządu. Było to pełnomocnictwo ustne. Powyższa umowa oraz aneks do niej zostały zawarte przez powodową spółkę z R. G. nie jako wspólnikiem powodowej spółki, lecz z przedsiębiorcą prowadzącym indywidualną działalność gospodarczą pod firmą Usługi (...). Wynagrodzenie przyznane R. G. prowadzącemu taką działalność gospodarczą z tytułu wykonywania działań zleconych przez spółkę na podstawie umowy z dnia 1 stycznia 2005r., zmienionej aneksem z dnia 1 maja 2007r. o świadczenie usług stanowi wynagrodzenie dla wspólnika powodowej spółki za prowadzenie jej spraw. Działania pozwanej przy zawieraniu tych umów mieściły się w granicach porządku prawnego i nie były bezprawne. Brak zaś winy i bezprawności czynu pozwanej oznacza, że powództwo o zapłatę w świetle art. 415 k.c. jest niezasadne.

Sąd I instancji podniósł także, iż istotą spółki osobowej jest współpraca polegająca na wzajemnym zaufaniu i poczuciu solidarności wspólników. Wyrazem tak pojmowanej relacji jest w stosunkach wewnętrznych spółki jawnej wymagana z mocy art. 43 k.s.h. zgoda wszystkich wspólników w tym także wspólników wyłączonych od prowadzenia spraw spółki, w sprawach przekraczających zakres zwykłych czynności spółki. Stosownie do zapisów umowy powodowej spółki każdy ze wspólników jest uprawniony i zobowiązany do prowadzenia spraw spółki w zakresie nie przekraczającym czynności zwykłego zarządu, a do takich należą zobowiązania i wydatki do kwoty 200 000 zł. Pojęcie prowadzenie spraw spółki w rozumieniu art. 39 k.s.h. obejmuje wszystkie decyzje dotyczące funkcjonowania spółki w sprawach ściśle wewnętrznych np. związanych z zarządem czy planami handlowymi, zatrudnieniem, reklamą itp. jak i w sprawach stosunków zewnętrznych dotyczących relacji spółki z innymi podmiotami lub organami państwowymi. W tej kategorii mieszczą się decyzje o wytoczeniu bądź wycofaniu powództwa. Zdaniem Sądu Okręgowego wytoczenie powództwa przez powodową spółkę o zapłatę kwoty 245 220 zł jest czynnością przekraczającą zwykły zarząd (nawet niezależnie od wysokości dochodzonej kwoty). Podjęcie decyzji o skierowaniu pozwu w imieniu spółki wymaga uzgodnienia i konsensusu wszystkich wspólników oraz podjęcia stosownej uchwały. Zgoda wspólników na dochodzenie odszkodowania na rzecz spółki jawnej wyrażona w stosownej uchwale stanowi bowiem niezbędną przesłankę do realizacji roszczeń na drodze sądowej. W przedmiotowej sprawie tego rodzaju zgody nie było, a wspólnik R. G. nie został nawet poinformowany przez M. G. o planowanym wytoczeniu powództwa w imieniu spółki. W sytuacji zaś, gdy powziął wiadomość o powyższym fakcie, niezwłocznie wyraził swój sprzeciw i złożył oświadczenie o cofnięciu pozwu. O kosztach procesu Sąd

I instancji orzekł na mocy art. 98 § 1 i 3 k.p.c. w zw. z art. 99 k.p.c. i art.108 § 1 k.p.c.

Apelację od tego wyroku wniosła powodowa spółka reprezentowana przez wspólnika M. G..

Zaskarżając wyrok w całości apelująca zarzuciła, że przy jego podejmowaniu doszło do:

I. nierozpoznania istoty sprawy, gdyż powództwo oddalono w całości, uprzednio oddalając większość zgłoszonych przez strony wniosków dowodowych (łącznie z dowodem z przesłuchania stron);

II. złamania następujących przepisów prawa materialnego:

1/ art. 43 k.s.h. przez jego bezpodstawne zastosowanie oraz art. 29 § 1 – 3 k.s.h. przez ich niezastosowanie, co doprowadziło do bezzasadnego przyjęcia, że M. G., wspólnik powodowej dwuosobowej spółki jawnej uprawniona do jej jednoosobowej reprezentacji, w braku zgody drugiego wspólnika R. G., nie może samodzielnie, skutecznie dochodzić w imieniu spółki Apteka (...). D. I R. G. od pozwanej E. G., która usiłowała działać w imieniu spółki podpisując z R. G. nieważną umowę o świadczenie usług, roszczeń odszkodowawczych z tytułu doprowadzenia do pobrania przez R. G. z majątku spółki nienależnych świadczeń;

2/ art. 44 k.s.h. przez jego bezpodstawne niezastosowanie, co doprowadziło do bezzasadnego przyjęcia, że M. G. wspólnik dwuosobowej spółki jawnej uprawniona do jej jednoosobowej reprezentacji, w braku zgody drugiego wspólnika R. G. nie może samodzielnie, skutecznie dochodzić w imieniu powodowej spółki od pozwanej E. G., która usiłowała działać w imieniu powodowej spółki podpisując z R. G. umowę o świadczenie usług, roszczeń odszkodowawczych z tytułu doprowadzenia do pobrania przez R. G. nienależnych świadczeń;

3/ art. 1 i art. 8 § 1 k.c. w zw. z art. 43¹ k.c. przez przyjęcie podzielnosci podmiotowości prawnej osoby fizycznej, co doprowadziło do przyjęcia, że R. G. mógł zawrzeć z powodową spółką (w której jest wspólnikiem) umowę o świadczenie usług z dnia 1 stycznia 2005r. nie jako wspólnik powodowej spółki, lecz jako przedsiębiorca prowadzący indywidualną działalność gospodarczą pod firmą Usługi (...);

4/ art. 46 k.s.h. przez pominięcie zawartego w powołanym przepisie unormowania i przyjęcie, że R. G. (wspólnik powodowej spółki) mógł, w braku stosownej regulacji zawartej w umowie powodowej spółki pobierać z majątku spółki Apteka (...). D. I R. G. wynagrodzenie za:

- doradztwo w zakresie efektywności finansowej spółki,
- planowanie i koordynacja zakupów towarów strategicznych, negocjacje warunków zakupu,
- opracowywanie i wdrażanie strategii marketingowej,
- tworzenie programów promocyjnych krótko – i długoterminowych,
- analizę rynku farmaceutycznego,
- wdrażanie innowacyjnych programów komputerowych wspomagających zarządzanie,
- organizację kursów i szkoleń,
- doradztwo w zakresie rozliczeń z Narodowym Funduszem Zdrowia,
- obsługę rozliczeń bankowych,
- koordynację zakupów z dystrybutorami farmaceutycznymi, negocjacje warunków zakupu,
- reprezentowanie podmiotu przed władzami farmaceutycznymi i sanitarnymi;

5/ art. 415 k.c. przez oddalenie żądania zasądzenia od pozwanej E. G. na rzecz spółki pod firmą: Apteka (...). D. I R. G. kwoty 245 220 zł tytułem odszkodowania za szkody wyrządzone tej spółce przez podpisanie – bez należytego umocowania – w imieniu spółki z R. G. umowy o świadczenie usług w dniu 1 stycznia 2005r. oraz aneksu do tej umowy z dnia 1 maja 2007r., co umożliwiło pobranie przez R. G. w okresie od 31 marca 2011r. do 31 października 2010r. kwoty 245 220 zł tytułem „wynagrodzenia” za „usługi” wraz z odsetkami liczonymi od dnia wytoczenia powództwa do dnia zapłaty;

6/ art. 58 § 1 k.c. w zw. z art. 29 § 1 – 3 k.s.h. w zw. z art. 2 k.s.h. oraz art. 58 k.c. w zw. z art. 46 k.s.h. w zw. z art. 2 k.s.h. oraz art. 58 § 1 k.c. w zw. z art. 29 § 1 – 3 k.s.h. w zw. z art. 2 k.s.h. i art. 103 § 1 – 3 w zw. z art. 108 k.c. wobec braku potwierdzenia przez M. G. czynności dokonanych przez pozwaną E. G. w imieniu Apteka (...). D. I R. G., poprzez:

- niezastosowanie regulacji zawartych w art. 58 § 1 i 3 k.c. (i pominięcie nieważności przedmiotowej w sprawie umowy z dnia 1 stycznia 2005r. oraz aneksu do niej z dnia 1 maja 2007r.);

- niezastosowanie przepisów art. 103 § 1 – 3 k.c. w zw. z art. 108 k.c. w sytuacji, gdy treść umowy oraz sposób jej podpisania przez osobę nieuprawnioną do reprezentowania powodowej spółki wskazują na jej bezwzględną nieważność, gdyż:

a/ wspólnik powodowej spółki jawnej jest przedstawicielem ustawowym tej spółki i nie można mu udzielić pełnomocnictwa do reprezentowania tej spółki jawnej (powyższe dotyczy sankcją nieważności postanowienia zawarte w § 3 umowy z dnia 1 stycznia 2005r.),

b/ R. G. – wspólnik spółki jawnej – ma zgodnie z postanowieniami kwestionowanej umowy (zawartymi w § 1 umowy) otrzymywać wynagrodzenie za działania wyszczególnione w tej umowie, tego typu działania stanowią prowadzenie spraw spółki Apteka (...). D. I R. G., co stanowi próbę obejścia ustawowego zakazu pobierania przez wspólników spółki jawnej wynagrodzenia za prowadzenie spraw spółki (zawartego w art. 46 k.s.h.),

c/ pozwana E. G. reprezentując w dniach 1 stycznia 2005r. i 1 maja 2007r. spółkę Apteka (...). D. I R. G. działała bez umocowania a M. G. pismem z dnia 8 stycznia 2011r. odmówiła potwierdzenia czynności dokonanych przez pełnomocnika rzekomego w imieniu powodowej spółki;

7/ art. 5 k.c. przez przyjęcie, że R. G. jest uprawniony do zrzeczenia się w imieniu powodowej spółki roszczenia odszkodowawczego podniesionego w procesie przez spółkę przeciw E. G. z tytułu szkody wyrządzonej powodowej spółce przez podpisanie – bez należytego umocowania – w imieniu spółki z R. G. umowy o świadczenie usług, co umożliwiło pobranie przez R. G. w okresie od 31 marca 2011r. do 31 października 2010r. kwoty 245 220 zł tytułem „wynagrodzenia” za „usługi”.

Działanie R. G. w tym zakresie stanowi oczywiste nadużycie uprawnień i nie powinno korzystać z ochrony prawnej, gdyż sprzeciwia się zasadzie sprawiedliwości społecznej oraz zasadzie powstrzymywania się od podejmowania działań za podmioty trzecie w wypadku konfliktu interesów między reprezentowanym podmiotem a reprezentantem.

III. Naruszenie przepisów regulujących postępowanie, co miało istotny wpływ na wynik sprawy:

8/ art. 64 § 1¹ i art. 67 § 1 k.p.c. w zw. z art. 8 k.s.h. i art. 29 § 1 – 3 k.s.h. oraz art. 33¹ § 1 k.c. w zw. z art. 3 k.s.h. przez przyjęcie, że powodowa dwuosobowa spółka reprezentowana przez wspólnika M. G. (przedstawiciela ustawowego uprawnionego do jednoosobowej reprezentacji spółki) nie może skutecznie pozwać E. G. bez zgody drugiego wspólnika R. G.. Uchybienie to miało istotny wpływ na wynik sprawy, bowiem doprowadziło do oddalenia powództwa.

9/ art. 227 oraz art. 278 § 1 k.p.c. przez oddalenie większości wniosków dowodowych stron (za wyjątkiem części wniosków z dokumentów – nie uwzględniono nawet wniosku o przesłuchanie stron). Uchybienie to miało istotny wpływ na wynik sprawy, bowiem doprowadziło do wydania orzeczenia o oddaleniu powództwa bez merytorycznego rozpoznania zasadności roszczenia oraz dokonania oceny wszystkich zgłoszonych przez strony dowodów.

10/ art. 203 § 4 k.p.c. przez przyjęcie, że sąd może jednocześnie uznać za niedopuszczalne cofnięcie pozwu dokonane przez R. G. oraz uwzględnić zrzeczenie się przez niego w imieniu powodowej spółki roszczenia.

11/ art. 233 § 1 k.p.c. prze wadliwą, gdyż sprzeczną z treścią dowodów oraz zasadami logicznego rozumowania ocenę wskazanych poniżej dowodów:

a/ odpisu umowy o świadczenie usług z dnia 1 stycznia 2005r. wraz z aneksem z dnia 1 maja 2007r., przez:

- przyjęcie, że została ona zawarta, w sytuacji gdy z uwagi na jej nieważność można jedynie mówić o jej podpisaniu przez osobę nieuprawnioną do reprezentowania powodowej spółki;

- przyjęcie, że R. G. zawarł powyższą umowę oraz aneks do niej poza statusem wspólnika powodowej spółki;

- przyjęcie, że przedmiot świadczenia R. G. zawarty w treści przedmiotowej umowy nie obejmuje prowadzenia spraw spółki;

b/ przesłuchania informacyjnego R. G. na rozprawie w dniu 22 czerwca 2011r., przez bezpodstawne przyjęcie, że E. G. miała podstawę umocowania do reprezentowania powodowej spółki w stosunkach kontraktowych z R. G. (w szczególności do zawarcia umowy o świadczenie usług z dnia 1 stycznia 2005r. oraz aneksu do niej z dnia 1 maja 2007r.);

c/ przesłuchania informacyjnego E. G. na rozprawie w dniu 22 czerwca 2011r., przez bezpodstawne przyjęcie, że E. G. miała podstawę umocowania do reprezentowania powodowej spółki w stosunkach kontraktowych z R. G. (w szczególności do zawarcia umowy o świadczenie usług z dnia 1 stycznia 2005r. oraz aneksu do niej z dnia 1 maja 2007r.);

12/ art. 316 § 1 k.p.c. przez pominięcie następujących okoliczności:

a/ przedmiotowa umowa o świadczenie usług z dnia 1 stycznia 2005r. została podpisana ze świadomym naruszeniem zasad prowadzenia spraw powodowej spółki (gdyż zawarcie umowy o świadczenie usług doradczych na rzecz spółki przez jej wspólnika, na czas oznaczony dziesięć lat, z zastrzeżeniem na rzecz wspólnika ryczałtowego wynagrodzenia na poziomie 5 000 zł miesięcznie stanowiło czynność oczywiście przekraczającą zakres zwykłych czynności spółki – suma wynagrodzenia to 600 000 zł, w sytuacji gdy umowa spółki określa granicę zwykłych czynności spółki na kwotę 200 000 zł i wymagało to uprzedniego podjęcia jednomyślnej uchwały wszystkich wspólników;

b/ E. G. nie miała żadnej podstawy umocowania do reprezentowania powodowej spółki w stosunkach kontraktowych z R. G.;

c/ R. G. usiłując umocować E. G. do reprezentowania powodowej spółki w stosunkach kontraktowych z nim samym złamał regulację zawartą w art. 108 k.c.;

d/ R. G. zawierając z powodową spółką umowę o świadczenie usług z dnia 1 stycznia 2005r. oraz aneks do niej z dnia 1 maja 2007r. był wspólnikiem powodowej spółki;

e/ w aktach sprawy nie ma dokumentu pełnomocnictwa, które jakoby R. G. udzielił E. G. do reprezentowania powodowej spółki z nim samym;

f/ M. G. odmówiła potwierdzenia czynności dokonanych przez E. G. w imieniu powodowej spółki.

Błędy ujęte w pkt 10/ i 11/ doprowadziły do wydania orzeczenia w oparciu o istotne błędy w ustaleniach faktycznych polegające na przyjęciu, że:

a/ pomiędzy pozwaną a powodową spółką istniał stosunek pełnomocnictwa do zawierania umów w imieniu powodowej spółki, w sytuacji gdy E. G. nie miała żadnej podstawy umocowania do reprezentowania powodowej spółki w kontraktach z R. G.;

b/ w dniu 1 stycznia 2005r. została ważnie i skutecznie zawarta pomiędzy powodową spółką, reprezentowaną przez E. G. a R. G. jako przedsiębiorcą działającym pod firmą Usługi (...) R. G. (zleceniobiorca) umowa o świadczenia usług, w sytuacji gdy nie doszło do zawarcia żadnej umowy, gdyż E. G. nie miała uprawnień do reprezentowania powodowej spółki a jej działania jako rzekomego pełnomocnika nie zostały potwierdzone przez M. G.. W związku z tym można mówić co najwyżej o podpisaniu nieważnej umowy.

c/ przedmiot świadczenia R. G. na rzecz Apteki (...). D. I R. G. wynikający z umowy z dnia 1 stycznia 2005r. nie obejmował prowadzenia spraw powodowej spółki, w sytuacji gdy oczywistym jest, że działania ujęte w tej umowie stanowią prowadzenie spraw tej spółki. Stanowi to próbę obejścia ustawowego zakazu pobierania przez wspólników spółki jawnej wynagrodzenia za prowadzenie spraw spółki (art. 46 k.s.h.).

Podnosząc te zarzuty apelująca wносиła o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu w Lublinie ewentualnie zmianę zaskarżonego wyroku i zasądzenie od pozwanej E. G. na rzecz powodowej spółki kwoty dochodzonej pozwem wraz z odsetkami i kosztami procesu za pierwszą i drugą instancję.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje.

Zaskarżony wyrok należało uchylić, gdyż słusznym okazał się m. in. pierwszy z zarzutów apelacji – nierozpoznania istoty sprawy przez Sąd I instancji.

W pierwszej kolejności należy uznać za zasadne zarzuty naruszenia prawa materialnego podniesione w pkt II, ppkt 1/ i 2/ apelacji, odnoszące się do przyjęcia przez Sąd Okręgowy, że powodowa spółka reprezentowana przez wspólnika M. G., w braku zgody drugiego wspólnika R. G., nie może skutecznie dochodzić roszczeń od pozwanej E. G..

Spółce osobowej, do której należy także spółka jawna (art. 22 k.s.h.) przyznana została podmiotowość prawna wyrażająca się, zgodnie z art. 8 k.s.h., w możliwości nabywania we własnym imieniu praw, w tym własności nieruchomości i innych praw rzeczowych, zaciągania zobowiązań, pozywania i bycia pozywaną oraz w uprawnieniu do prowadzenia przedsiębiorstwa pod własną firmą. Natomiast art. 33¹ k.c. stworzył normatywną podstawę do uznania podmiotowości spółki jawnej jako jednostki organizacyjnej posiadającej zdolność prawną. Te uregulowania doprowadziły do wyodrębnienia spółki jawnej, jako samodzielnego podmiotu, który staje się takim podmiotem prawa i przedsiębiorcą z chwilą wpisu do rejestru w myśl art. 25¹ § 1 k.s.h. (tak post. S.N. z dnia 8 lipca 2003r., IV CK 13/03, niepubl.; post. S.N. z dnia 10 listopada 2005r., II CK 320/05 niepubl.). Pełne wyodrębnienie spółki od wspólników oznacza, że spółka jest odrębnym podmiotem także względem nich. Do reprezentowania spółki jawnej uprawniony jest każdy wspólnik, a zakres jego reprezentacji obejmuje wszystkie czynności sądowe i pozasądowe (art. 29 § 1 i 2 k.s.h.). Jest on przedstawicielem spółki w rozumieniu art. 96 k.c. Uprawnienie do reprezentacji spółki jawnej przez wspólników dotyczy zewnętrznych stosunków spółki, przysługuje z mocy prawa i może podlegać modyfikacjom w umowie spółki lub w orzeczeniu sądowym (art. 30 z uwzględnieniem art. 29 § 3 k.s.h.). Oznacza to, że stosunki zewnętrzne należą do obszaru czynności prawnych, które określane są jako reprezentacja. Sposób reprezentacji spółki podlega ujawnieniu w Krajowym Rejestrze Sądowym. Reprezentacja w szerokim znaczeniu oznacza dokonywanie w imieniu spółki i z bezpośrednim dla niej skutkiem wszystkich czynności sądowych i pozasądowych, zarówno o charakterze materialnoprawnym, jak i procesowym z zakresu prawa cywilnego, administracyjnego, pracy, czy finansowego. Każda czynność podjęta w imieniu spółki wiąże spółkę bez względu na naruszenie zasad prowadzenia spraw spółki. Wszelkie wewnętrzne ograniczenia są dopuszczalne, ale wywołują skutek jedynie wewnątrz spółki, co nie wyklucza roszczeń między wspólnikami. Prowadzenie spraw spółki związane jest z zarządzaniem oraz kierowaniem i dotyczy wewnętrznych stosunków spółki. Polega ono na wydawaniu decyzji oraz opinii, podejmowaniu uchwał, organizowaniu działalności spółki w sposób zgodny z przedmiotem działania,

nakierowanym na zrealizowanie celów spółki. Stanowi ono majątkowe uprawnienie organizacyjne wspólników związane ze sferą wewnętrznego funkcjonowania spółki, a podejmowane przez nich decyzje nie wywołują skutków w obrębie stosunków z osobami trzecimi. Do podejmowania oraz prowadzenia spraw spółki jest uprawniony i zobowiązany każdy wspólnik (art. 39 § 1 k.s.h.). Samodzielne prowadzenie tych spraw dotyczy zwykłych czynności, a w razie zgłoszenia sprzeciwu przed podjęciem czynności, wymagana jest uprzednia uchwała wspólników (art. 39 § 2 k.s.h.). Sprawy przekraczające zakres zwykłych czynności wymagają zgody wszystkich wspólników, która może być wyrażona w podjętej uchwale (art. 43 k.s.h.). Oparty na zasadzie wyrażenia zgody art. 43 k.s.h. nie określa skutków podjęcia czynności mimo braku zgody, które zresztą nie mogłyby prowadzić do ograniczenia reprezentacji (art. 29 § 3 k.s.h.). Nie oznacza to jednak braku konsekwencji takiego działania w odniesieniu do wspólnika, który podjął czynność. Na ogólnych zasadach może on ponosić odpowiedzialność odszkodowawczą, jak też powinien się liczyć z następstwami wynikającymi ze stosunku spółki. Założenie dążenia wspólników do osiągnięcia wspólnego celu (art. 3 k.s.h.) wskazuje na obowiązek podejmowania przez nich czynności tak w stosunkach wewnętrznych, jak i zewnętrznych w interesie spółki, odnosi się to także do sprzeciwiania się podejmowaniu zamierzonych czynności. Nie zasługuje na aprobatę stanowisko Sądu Okręgowego, że brak zgody drugiego wspólnika R. G. skutkuje brakiem możliwości skutecznego dochodzenia roszczeń przez spółkę reprezentowaną przez wspólnika M. G.. Zakłada ono z jednej strony, że osiągnięcie zgodnego stanowiska wspólników nie jest możliwe, z uwagi na pozycję wspólnika R. G., a z drugiej strony w nieuprawniony sposób uzależnia merytoryczne rozpoznanie sprawy od zapatrywania tego wspólnika, który doprowadził do zawarcia umów, zdaniem wspólnika kierującego pozew na drogę sądową, niekorzystnych dla spółki. Nie ma podstaw do ograniczenia reprezentacji powodowej spółki przez M. G., uprawnioną do podejmowania wszelkich czynności sądowych i pozasądowych dotyczących spółki, których nie może unicestwić sprzeciw drugiego wspólnika. Za nieskuteczne uznać należy działania R. G. zmierzające do cofnięcia pozwu, zrzeczenia się roszczenia, a następnie wniesionego przez powódkę środka odwoławczego. Wniesienie pozwu było skuteczną czynnością spółki. Cofnięcie pozwu (art. 203 k.p.c.), będące wyrazem uprawnienia do rozporządzania procesowymi środkami ochrony prawnej, mogło być złożone przez przedstawiciela reprezentującego stronę powodową. Inny podmiot, również uprawniony do reprezentowania powódki, nie może złożyć wywołującego oczekiwany rezultat oświadczenia o cofnięciu pozwu i zrzeczeniu się roszczenia, jeżeli wolą tego, który wniósł pozew jest kontynuowanie postępowania i podtrzymywanie dochodzonego roszczenia (tak S.N. w wyroku z dnia 5 września 2012r., IV CSK 137/12, niepubl., a stanowisko w tym przedmiocie Sąd Apelacyjny w pełni podziela). W przeciwnym razie doszłoby do ograniczenia reprezentacji wspólnika, który wniósł pozew, co jest niedopuszczalne w świetle art. 29 § 3 k.s.h., a ustawodawca nie wprowadził innego ukształtowania reprezentowania powódki, zgodnie z art. 30 k.s.h. Różnice stanowisk między wspólnikami w kwestii kontynuowania procesu związane są z wewnętrznymi stosunkami, które nie mają wpływu na podjętą czynność procesową oraz byt zgłoszonego roszczenia. W interesie spółki, której majątek jest odrębny od majątku wspólników (art. 8 § 1 k.s.h.), leży odzyskanie tego, co w sposób nieuprawniony wyszło z jej majątku, a czy do tego rzeczywiście doszło, ustalone być powinno w ramach merytorycznego rozpoznania zgłoszonego powództwa.

W niniejszej sprawie Sąd Okręgowy uniemożliwił jednak ustalenie okoliczności istotnych dla rozstrzygnięcia sprawy oddalając wnioski dowodowe zgłoszone w pozwie przez stronę powodową, a także w odpowiedzi na pozew przez stronę pozwaną, w tym nawet wniosek o dopuszczenie dowodu z wyjaśnień stron (k. 1210 – 1211v.), opierając szereg ustaleń na wyjaśnieniach informacyjnych stron. Trafne są więc zarzuty naruszenia przez Sąd Okręgowy przepisów postępowania podniesione w pkt III apelacji. Informacyjne wysłuchanie stron nie stanowi dowodu. Nie może zatem służyć weryfikacji twierdzeń, z których strony wywodzą skutki prawne. Sąd w oparciu o tę czynność procesową nie może dokonywać ustaleń, stanowiących podstawę faktyczną rozstrzygnięcia o istocie sprawy (zob. wyrok S.N. z dnia 18 czerwca 1999r., II CKN 369/98, LEX nr 1213002, wyrok S.N. z dnia 15 czerwca 1973r., II CR 257/73, OSNC 1974/67). Wstępne wyjaśnienia stron służą jedynie ustaleniu, jakie istotne okoliczności sprawy są między nimi sporne. Natomiast wyjaśnienie sporu, który między nimi powstał należy już do postępowania dowodowego (tak wyrok S.N. z dnia 20 lutego 2003r., II CKN 1148/00, LEX nr 583757). Sąd I instancji nie uzasadnił dlaczego szereg wniosków dowodowych zgłoszonych zarówno przez stronę powodową, jak też przez pozwaną nie ma dla sprawy istotnego znaczenia.

Nadto słusznie apelująca kwestionuje uznanie przez Sąd I instancji, że pozwana przy zawieraniu umowy o świadczenie usług z dnia 1 stycznia 2005r. oraz aneksu do niej z dnia 1 maja 2007r. działała jako pełnomocnik powodowej spółki. Argumenty przedstawione w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku nie wskazują żadnych dowodów stwierdzających działanie E. G., jako pełnomocnika powodowej spółki przy zawieraniu wyżej wskazanej umowy i aneksu do niej. Wręcz przeciwnie z treści dokumentów jakimi są umowa o świadczenie usług z dnia 1 stycznia 2005r. (k. 673 – 674) i aneks do tej umowy z dnia 1 maja 2007r. (k. 675) wynika, że E. G. podpisała te dokumenty jako „kierownik apteki”, a nie pełnomocnik spółki. W aktach sprawy brak dokumentu ewentualnego pełnomocnictwa a informacyjne wyjaśnienia stron nie są dowodem, na podstawie którego można czynić ustalenia faktyczne. Bez przeprowadzenia dowodu z wyjaśnień stron, ewentualnie innych dowodów wnioskowanych przez strony taka argumentacja Sądu Okręgowego jest co najmniej przedwczesna.

Z uwagi na naruszenie przez Sąd I instancji przepisów postępowania cywilnego, które miało istotny wpływ na wynik sprawy, przedwczesna jest także ocena naruszeń przez tenże Sąd niektórych przepisów prawa materialnego.

Wobec nierozpoznania istoty sprawy zaskarżony wyrok należało uchylić i sprawę przekazać Sądowi Okręgowemu w Lublinie do ponownego rozpoznania.

Przy ponownym rozpoznaniu sprawy Sąd dopuści te wnioski dowodowe, które mogą świadczyć o umocowaniu pozwanej E. G. do reprezentacji powodowej spółki przy zawieraniu umowy o świadczenie usług z dnia 1 stycznia 2005r. oraz aneksu do tej umowy z dnia 1 maja 2007r. Jeżeli natomiast wnioskowanie z tych dowodów nie doprowadzi do uznania, że była ona pełnomocnikiem spółki Sąd I instancji po przeprowadzeniu także innych dowodów zaoferowanych przez strony powinien ocenić czy roszczenie w zakresie żądania od pozwanej na rzecz powódki odszkodowania jest zasadne i na jakiej podstawie prawnej. Decydujące znaczenie ma ocena zarzutów naruszenia przepisów prawa materialnego, która rzutować będzie na zakres wymaganego postępowania dowodowego. Sąd będzie miał przy tym na uwadze, że strona powodowa jako podstawę prawną dochodzonego roszczenia wskazała nie tylko art. 415 k.c. ale także ewentualnie art. 103 k.c. w zw. z art. 410 k.c. (k. 1211). Sąd Okręgowy rozważył w uzasadnieniu tylko art. 415 k.c., nie odnosząc się do pozostałych powołanych przez powódkę przepisów prawa materialnego. Przepis prawa materialnego wyznacza zakres koniecznych ustaleń faktycznych i ma rozstrzygające znaczenie dla oceny, czy określone fakty jako ewentualny przedmiot dowodu mają wpływ na treść orzeczenia. Analizą należy również objąć ewentualne wady czynności prawnych, na które powołuje się strona powodowa zarówno w pozwie, jak też w zarzutach apelacji. Nie bez znaczenia jest umowne określenie przez współników powodowej spółki czynności, które przekraczają zakres zwykłego zarządu i odniesienie tych regulacji do wartości zobowiązań spółki wynikających z umowy o świadczenie usług z dnia 1 stycznia 2005r. oraz aneksu do niej z dnia 1 maja 2007r., a także wiedza pozwanej o tych postanowieniach umowy.

Sąd Okręgowy będzie miał na uwadze, iż w zaskarżonym wyroku błędnie ustalono, że pozwana E. G. zawarła umowę o świadczenie usług z dnia 1 stycznia 2005r. i aneks do tej umowy z dnia 1 maja 2007r. w imieniu powodowej spółki z R. G. (k. 1226). Umowa ta i aneks były zawarte z firmą USŁUGI (...) z siedzibą w L. reprezentowaną przez właściciela R. G. (k. 673 – 674, 675), co ma również istotne znaczenie w kwestii oceny sytuacji prawnej R. G. na gruncie przepisów kodeksu spółek handlowych.

Z tych wszystkich względów na mocy art. 386 § 4 k.p.c. Sąd Apelacyjny orzekł, jak w sentencji.